

ВІДГУК
офіційного опонента
головного наукового співробітника відділу позашкільної освіти
Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України,
доктора педагогічних наук, професора ТОЛОЧКО Світлани Вікторівни
на дисертацію РЕНЬ Гоюань на тему:
«Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів
Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність теми дослідження. Стрімкі соціально-економічні трансформації, цифровізація виробництва, інноваційний розвиток промисловості, глобалізація ринку праці та посилення міжнародної конкуренції висувають нові вимоги до системи професійної освіти, яка має забезпечувати підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних швидко адаптуватися до змін технологічного середовища, безперервно оновлювати професійні компетентності та ефективно реагувати на виклики сучасної економіки. У цих умовах особливого значення набуває діяльність вищих професійних коледжів як закладів освіти, що поєднують професійну підготовку з потребами реального сектору економіки. Китайська Народна Республіка демонструє один із найдинамічніших прикладів модернізації професійної освіти, розглядаючи розвиток вищих професійних коледжів як стратегічний чинник формування людського капіталу, технологічного лідерства та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

Актуальність дослідження посилюється тим, що функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР відбуваються в умовах комплексних соціально-економічних викликів, пов'язаних із переходом до інноваційної моделі економіки, цифровою трансформацією виробництва, впровадженням технологій штучного інтелекту, автоматизацією виробничих процесів, демографічними змінами, регіональною нерівномірністю розвитку, необхідністю забезпечення балансу між пропозицією освітніх послуг і потребами ринку праці, а також посиленням міжнародної академічної конкуренції. Це зумовлює необхідність постійного оновлення змісту професійної освіти, удосконалення механізмів управління закладами освіти, розвитку дуальної форми навчання, зміцнення партнерства між коледжами та роботодавцями, упровадження сучасних моделей забезпечення якості освіти й ефективного прогнозування кадрових потреб економіки. Водночас, сучасна педагогічна наука ще не повною мірою розкриває закономірності функціонування та стратегічного розвитку вищих професійних коледжів КНР у контексті зазначених трансформаційних процесів.

У контексті зазначеного вважаємо дисертацію Рень Гоюань актуальною як у теоретичному, так і в практичному вимірах. На основі здійсненого системного аналізу стану наукової розробленості проблеми в китайському, європейському й українському науковому дискурсі дисертантка виокремлює *низку суперечностей*, що простежуються на різних рівнях: на *державному* (між задекларованими стратегічними пріоритетами розвитку інноваційної економіки й обмеженою готовністю системи вищої професійної освіти оперативно реагувати на виклики нової індустріалізації, цифровізації та глобалізації); на *інституційному* (між потребою забезпечення гнучкості й інноваційності в організації освітнього процесу та збереженням жорстко ієрархізованої і бюрократизованої структури управління вищими професійними коледжами); на *особистісному* (між запитамі студентів на практикоорієнтоване, персоналізоване й сучасне навчання і традиційними формами викладання, що залишаються недостатньо чутливими до змін у мотиваційній і ціннісній сфері молоді).

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України за темою «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561).

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів. Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю вихідних положень, використанням комплексу взаємодоповнювальних методів, відповідних меті й завданням дослідження, логікою педагогічного експерименту, кількісним і якісним аналізом отриманих результатів, апробацією основних положень у наукових публікаціях та впровадженням результатів у практику вищих професійних коледжів КНР.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у формулюванні *визначень ключових понять дослідження*, а саме: соціально-економічні виклики, функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів; розробленні й обґрунтуванні *моделі функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів*, що функціонує на основі цільового, змістового, операційно-практичного та результативного модулів, кожен з яких структурно взаємопов'язаний із відповідними підсистемами управління, освіти, інфраструктури, кадрового потенціалу, фінансів і партнерства та, зокрема, інтегрує такі взаємопов'язані блоки: стратегічний, нормативно-правовий, організаційно-управлінський, освітньо-змістовий, ресурсно-технологічний, результативно-оцінний; формулюванні комплексу *специфічних принципів* щодо вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів: системності та цілісності розвитку, адаптивності до динамічних змін ринку праці, інтеграції освіти

і виробництва, інноваційності та цифровізації освітнього середовища, поєднання інституційної автономії з підзвітністю результатів діяльності; визначенні *системи механізмів* щодо вдосконалення функціонування й розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів: розбудови системи внутрішнього забезпечення якості; упровадження зовнішнього оцінювання й акредитаційних процедур; розвитку системи стандартів і кваліфікацій; посилення ролі роботодавців у формуванні змісту підготовки; використання критеріїв і показників ефективності, що відображають адаптивність, інноваційність, результативність підготовки й рівень працевлаштування випускників; уточнення й удосконалення змісту функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів, класифікації соціально-економічних викликів КНР з урахуванням специфіки досліджуваної цільової аудиторії, що сприяє поглибленню теоретичних засад дослідження та розширює можливості їхнього практичного застосування.

Подальшого розвитку набули теоретичні й методичні засади вдосконалення управління розвитком вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів, що ґрунтуються на адаптації управлінських стратегій до динамічних умов сучасності, цифровізації освітнього середовища та впровадженні інноваційних підходів до організації освітньої діяльності.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів і положень дисертації. Дисертацію виконано на належному науково-методологічному рівні. Джерельна база дослідження становить 251 найменування, із них 233 іноземними мовами. Задля досягнення мети й вирішення поставлених завдань було використано комплекс методів (теоретичних, емпіричних, математичної статистики та обробки результатів дослідження). *Теоретичні* включали абстрагування, аналіз, синтез, порівняння педагогічної, психологічної, науково-методичної літератури, а також нормативно-правових документів – для вивчення стану розробленості досліджуваної проблеми; узагальнення та систематизація отриманої інформації – для уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження; контент-аналіз освітніх програм, методичних і нормативних матеріалів, що регламентують та забезпечують здійснення освітньої діяльності у вищих професійних коледжах КНР. *Емпіричні* містили діагностичні (анкетування, опитування, бесіди, тестування, спостереження) для вивчення та виявлення стану функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів. *Методи математичної статистики та обробки результатів дослідження* було представлено методом статистичної обробки результатів на основі критерію Пірсона для кількісного та якісного аналізу результатів дослідницько-експериментальної роботи.

Високий ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів і положень дисертації підтверджується фактом успішного впровадження *моделі*

функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів (експериментальна діяльність проводилася на базі Піндіншанського політехнічного коледжу (Pingdingshan Polytechnic College, КНР), Цзясінського коледжу професійної освіти (Jiaxing Vocational and Technical College), Ханьданського професійно-технічного педагогічного коледжу (Handan Technical Teachers College). Загалом вірогідність результатів наукової праці забезпечена методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних положень дисертації; доцільністю вибору комплексу методів дослідження; ґрунтовним опрацюванням наукових доробків закордонних (переважно китайських) і українських учених, позитивними результатами експериментальної перевірки результатів дослідження. Отже, не викликає заперечень обґрунтованість наукових положень і висновків дисертаційного дослідження, які спираються на сучасні досягнення в галузі психології та педагогіки, теорії і методики професійної освіти.

Найбільш істотні наукові результати роботи. Дисертанткою на належному науковому рівні проаналізовано наукові праці за темою дослідження. Варто підкреслити, що концептуалізація, наукове уточнення змісту й систематизація категоріально-поняттєвого апарату виступають необхідною методологічною передумовою проведення ґрунтовного наукового дослідження, оскільки забезпечують логічну узгодженість, теоретичну верифікованість і коректність інтерпретації отриманих результатів. Рень Гоюань на значному науковому рівневі здійснила аналіз (уточнення) сутності і змісту базових понять дослідження педагогічної проблеми з методологічним обґрунтуванням.

Авторка демонструє розуміння сутності поняття «*соціально-економічні виклики*» в ролі комплексу об'єктивно зумовлених демографічних, економічних, технологічних, соціокультурних і інституційних змін та суперечностей, які порушують усталені моделі функціонування систем і вимагають від них перебудови, оновлення та вироблення нових механізмів реагування задля сталого розвитку та ефективного функціонування. Водночас *функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів*, процес забезпечення стабільності, модернізації та інноваційного зростання закладу в умовах демографічних, економічних, культурних, технологічних, управлінських та нормативних трансформацій. Уточнено, що змістовно ці процеси реалізуються через взаємодію ключових компонентів: адаптаційно-стратегічного, організаційно-управлінського, освітньо-професійного, практико-виробничого, кадрового, матеріально-технічного, фінансово-економічного, соціально-інтеграційного, інноваційно-технологічного та регуляторно-нормативного. Кожен із компонентів виконує окрему функцію в забезпеченні стійкості системи вищих професійних коледжів та її здатності до інституційного оновлення. Визначено, що ефективне функціонування і розвиток коледжів в сучасних умовах можливе

лише за узгодженості між цими елементами, що дозволяє формувати гнучку освітню модель, адаптовану до потреб ринку праці та глобальних технологічних змін.

Дисертація характеризується методологічною базою, що забезпечує всебічне розкриття окресленої проблеми. Рень Гоюань представлено розроблену ефективну модель функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів, що функціонує на основі цільового, змістового, операційно-практичного та результативного модулів, кожен з яких структурно взаємопов'язаний із відповідними підсистемами управління, освіти, інфраструктури, кадрового потенціалу, фінансів і партнерства та, зокрема, інтегрує такі взаємопов'язані блоки: стратегічний, що визначає цілі й пріоритети розвитку відповідно до державної освітньої політики та соціально-економічних викликів; нормативно-правовий, який забезпечує регуляторну основу функціонування закладів; організаційно-управлінський, спрямований на реалізацію механізмів управління, розвиток інституційної автономії та управлінської гнучкості; освітньо-змістовий, що відображає модернізацію змісту професійної підготовки відповідно до вимог ринку праці та індустрії 4.0; ресурсно-технологічний, який охоплює кадрове, матеріально-технічне та цифрове забезпечення; результативно-оцінний, що передбачає систему критеріїв і показників оцінювання ефективності освітньої діяльності вищих професійних коледжів. Авторська модель охоплює рівневу систему управління (стратегічний – державний, тактичний – інституційний, операційний – освітній та індивідуальний), що забезпечує ефективне втілення стратегічних орієнтирів у конкретних організаційних механізмах. Зокрема, операційно-практичний рівень моделі розкриває реалізацію інституційного, економічного, педагогічного, цифрового та соціально-партнерського механізмів, які забезпечують гнучкість, інноваційність та ефективність діяльності коледжів у сучасних умовах. Результативний блок моделі базується на використанні data-driven підходів, що дозволяють забезпечити якісне зворотне оцінювання результатів, адаптацію змісту та форм навчання, стратегічне планування функціонування та розвитку вищих професійних коледжів на основі емпіричних даних.

Установлено й запропоновано провідні *напрями вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР* в умовах соціально-економічних викликів, як-от: підвищення якості освіти (перехід від кількісного розширення до якісної модернізації змісту, стандартів і результатів навчання); інтеграція освіти з виробництвом (розвиток дуальної освіти, навчально-виробничих баз і залучення представників виробництва у формуванні освітніх програм); цифрова трансформація освіти; розширення доступу та гнучкості освіти (альтернативні траєкторії вступу, навчання впродовж життя, кредитні системи та визнання результатів навчання; підвищення статусу професійної освіти; розвиток кадрового потенціалу); інтернаціоналізація освіти; прогностичне управління розвитком

інституції. Узагальнено, що ці напрями формують цілісну стратегію адаптивного та випереджального розвитку системи вищої професійної освіти КНР.

Рень Гоюань розроблено й охарактеризовано *механізми функціонування і розвитку* вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів: інституційний, економічний, педагогічний, цифровий і соціально-партнерський. Зокрема, інституційний механізм забезпечує стратегічне управління та модернізацію системи професійної освіти; економічний – її фінансову стійкість і ресурсний розвиток; педагогічний – оновлення змісту й технологій професійної підготовки студентів; цифровий – цифровізацію освітнього середовища; соціально-партнерський – узгодження професійної підготовки з потребами ринку праці та посилення взаємодії з роботодавцями.

Значущим вважаємо укладання дисертанткою *практичних рекомендацій щодо вдосконалення якості функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів*, які мають комплексний характер і орієнтовані на різні рівні управління освітньою системою: *короткострокові (оперативні)*: розширити впровадження дуальної освіти, оновити зміст освітніх програм, підвищити практичну кваліфікацію викладачів, масштабувати цифровізацію освітнього процесу, розширити доступ до освіти, підвищити престиж професійної освіти, посилити регіональну підтримку; *довгострокові (стратегічні)*: запровадити стійку модель фінансування, розвинути систему управління освітньою діяльністю за результатами комплексного внутрішнього і зовнішнього моніторингу, інституціоналізувати інтеграцію освітнього процесу з виробництвом, розвинути систему кваліфікацій і кредитів, розширити вертикальні освітні траєкторії, сформувати систему навчання впродовж життя, посилити інтернаціоналізацію освітніх послуг. Практичні рекомендації зорієнтовані на поєднання оперативних змін (зміст, кадри, цифровізація) із системними трансформаціями (фінансування, управління, інтеграція з економікою), що забезпечує стійкий і випереджальний розвиток системи професійної освіти КНР.

Значення одержаних результатів для науки і практики й рекомендації щодо їх можливого використання. Вважаємо, що матеріали дисертації мають важливе практичне значення. За результатами дослідження було розроблено структурну модель, визначено напрями і механізми, сформульовано практичні рекомендації для вдосконалення організаційно-управлінських, нормативно-методичних і змістових засад функціонування й розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах сучасних соціально-економічних викликів. Комплекс критеріїв і показників оцінювання ефективності їхньої діяльності може бути використаний щодо модернізації професійної освіти в умовах цифровізації та трансформації ринку праці. Отримані результати можуть бути використані в діяльності

органів управління освітою, закладів професійної освіти та розробників освітньої політики для вдосконалення стратегій розвитку, механізмів забезпечення якості освітньої діяльності та управлінських процесів, розвитку партнерської взаємодії з виробничим сектором, підготовки навчально-методичних матеріалів і програм підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Оцінка змісту й завершеності дисертації. Дисертаційна праця складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота містить 15 таблиць, 12 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 342 сторінки.

Позитивної оцінки заслуговує ґрунтовне опрацювання у вступі наукового апарату дослідження, що передбачає чітке визначення об'єкта й предмета дослідження, аргументоване розкриття наукової новизни та належне обґрунтування практичного значення одержаних результатів. Описано актуальність; сформульовано мету, завдання; висвітлено зв'язок роботи з науковими темами.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення та результати дисертації опубліковано в 9 наукових працях, з яких стаття у науковому виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science Core Collection, 3 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових виданнях України, 5 тез наукових доповідей. Аналіз змісту публікацій засвідчує, що наукові положення, отримані результати проведеного дослідження повною мірою представлено в друкованих наукових працях.

Результати дослідження презентовано на науково-практичних конференціях різних рівнів.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Порушень академічної доброчесності в дисертації Рень Гоюань не виявлено. У роботі дотримано етичні принципи й правила, визначені в Законі України «Про освіту» (2017 р.). Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Дисертація характеризується єдністю змісту, відповідає вимогам щодо її оформлення, ураховує особливості наукового стилю.

Дискусійні положення, зауваження і побажання до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове й практичне значення дисертації Рень Гоюань, висловимо певні зауваження й побажання:

1. У дисертації здійснено ґрунтовний аналіз розвитку системи вищої професійної освіти Китайської Народної Республіки та наведено окремі європейські підходи до модернізації професійної освіти. Водночас більш розгорнутий порівняльний аналіз моделей функціонування професійних коледжів інших країн, зокрема щодо механізмів забезпечення

їхньої інституційної стійкості в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, дозволив би повніше обґрунтувати переваги запропонованих авторкою підходів.

2. Авторкою запропоновано систему критеріїв і показників оцінювання ефективності функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР. Водночас доцільним було б більш детально висвітлити методику їх практичного застосування в діяльності закладів освіти, зокрема механізм інтерпретації отриманих результатів для прийняття стратегічних управлінських рішень.

3. Позитивно оцінюючи запропоновані практичні рекомендації, вважаємо, що їх практичну цінність посилило б визначення можливих ризиків і бар'єрів упровадження окремих рекомендацій в умовах різних типів вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки.

4. У дисертації переконливо обґрунтовано модель функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів. Водночас більш ґрунтовне висвітлення можливостей її практичної апробації в закладах освіти різного типу та рівня дозволило б повніше підтвердити універсальність і практичну ефективність запропонованих авторкою наукових положень.

5. Авторкою комплексно проаналізовано сучасні тенденції розвитку вищої професійної освіти КНР та сформульовано перспективні напрями її вдосконалення. Водночас, доцільним було б більш чітко визначити пріоритетність запропонованих напрямів відповідно до їх очікуваного впливу на підвищення ефективності функціонування і розвитку вищих професійних коледжів та можливостей їхньої реалізації в коротко- і довгостроковій перспективі.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Рень Гоюань на тему: «Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів» є самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають істотне значення для розвитку теорії і методики професійної освіти КНР. Авторкою вирішено актуальне наукове завдання щодо теоретичного обґрунтування моделі функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів та розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення якості їхньої освітньої діяльності.

Означене дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка Рень Гоюань заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Офіційний опонент головний науковий співробітник відділу позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор Світлана ТОЛОЧКО